

ชื่อเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ผู้วิจัย นายอภิวัฒน์ ไสมมา

ปีการศึกษา 2568

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพความต้องการในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และ 4) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 168 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 13 คน และนักเรียน จำนวน 155 คน 2. กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 13 คน และนักเรียน จำนวน 155 คน และ 3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 16 คน ประกอบด้วย 3.1 ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษาที่โรงเรียนจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยการสอนคิดตามแนวทาง Thinking School และจิตศึกษา เช่นกัน ร่วมกำกับ ติดตาม ให้ความปรึกษา และนิเทศในการดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน จำนวน 3 คน และ 3.2 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย ครูผู้สอนจำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบบันทึกประเด็นสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่า Wilcoxon Signed Ranks Test ค่า Paired-Samples T-Test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพความต้องการในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน พบว่า ภูมิหาย นโยบาย เป้าหมาย ผลการปฏิรูปการศึกษาในช่วงแรก ข้อเสนอแนะในการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และแนวคิดทฤษฎีทางการศึกษาต่างๆ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จิตศึกษา สมรรถนะครูมีการฝึกอบรม การคิดวิเคราะห์ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การฝึกอบรม และรูปแบบ ส่วนให้ความสำคัญกับการศึกษา และจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดของครูผู้เรียน และทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ส่วนการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบ การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนนั้นพบว่าปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วนคือการคิดวิเคราะห์ของของนักเรียน ครู ร้อยละ 85 ยังขาดศักยภาพและสมรรถนะในการจัดการ การเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนจากข้อมูลพื้นฐานและสภาพความต้องการดังกล่าวจึงนำมาสู่การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู โดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

2. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์ 2) การออกแบบและการพัฒนา 3) การทดลองใช้รูปแบบ และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ ผลการออกแบบและพัฒนาได้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน (SME2TEA Model) ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 7 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT : S ชั้นที่ 2 Model : M การกำหนดรูปแบบสมรรถนะครู ชั้นที่ 3 Experience : E การวัดระดับประสบการณ์ ชั้นที่ 4 Training : T การฝึกอบรม ชั้นที่ 5 Take Action : การปฏิบัติ ชั้นที่ 6 Evaluation : E การประเมินผล และชั้นที่ 7 After Action Review : A การทบทวนผลการปฏิบัติงาน

3. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียน พบว่า

3.1 การฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยการสอนคิดตามแนวทาง Thinking School สภาพพร้อมทุกด้าน อยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{x} = 4.63, S.D = 0.54$)

3.2 การฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้จิตศึกษา สภาพพร้อมทุกด้านอยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{x} = 4.68, S.D = 0.53$)

3.3 การทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยการสอนคิดตามแนวทาง Thinking School แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 โดยหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน (SME2TEA Model) ($\bar{x} = 33.38, S.D. = 2.60$) สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน (SME2TEA Model) ($\bar{x} = 20.85, S.D. = 4.56$)

3.4 การสังเกตการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยการสอนคิดตามแนวทาง Thinking School หลังการอบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการ โดยภาพรวม ครูมีการปฏิบัติได้ดี ($\bar{x} = 4.47, S.D. = 0.50$) ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อ 2

3.5 การสังเกตการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้จิตศึกษา (ด้านกิจกรรมจิตศึกษา) หลังการอบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการ โดยภาพรวม ครูมีการปฏิบัติได้ดีมาก ($\bar{x} = 4.58, S.D. = 0.48$) ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อ 2

3.6 การประเมินสมรรถนะครู ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยภาพรวมครูมีสมรรถนะสูง ($\bar{x} = 4.27, S.D. = 0.60$) ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อ 2

3.7 การทดสอบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยเปรียบเทียบก่อน และหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา

3.7.1 การทดสอบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน (ระดับขั้นมัธยมศึกษาตอนต้น) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อ 3 โดยหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน (SME2TEA Model) ($\bar{x} = 33.34, S.D. = 4.95$) สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียน (SME2TEA Model) ($\bar{x} = 22.98, S.D. = 4.59$)

3.7.2 การทดสอบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน (ระดับขั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อ 3 โดยหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน (SME2TEA Model) ($\bar{x} = 34.49, S.D. = 5.31$) สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน (SME2TEA Model) ($\bar{x} = 23.89, S.D. = 4.29$)

4. ผลการประเมินผลกระทบการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

4.1 การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน พบว่า ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68, S.D. = 0.47$) ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อ 4

4.2 การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูกลุ่มเป้าหมาย สรุปว่า องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู โดยบูรณาการจิตศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและสอดคล้องสัมพันธ์กัน การพัฒนาสมรรถนะครู เป็นกระบวนการที่เป็นประโยชน์และสามารถพัฒนาสมรรถนะครูได้จริง ตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมทั้งกระบวนการในแต่ละขั้นตอน มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาทั้งด้านจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน การพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ รวมทั้งส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยครูต้องมีความมุ่งมั่นจริงจังในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามแนวทาง Thinking school โดยบูรณาการจิตศึกษาตามขั้นตอน อย่างเคร่งครัด ด้วยความเต็มใจ ร่วมมือกัน และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติ ทุกขั้นตอน ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนทั้งทางด้านจัดการอบรม งบประมาณ สื่อ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวก และสร้างขวัญกำลังใจ สร้างแรงจูงใจให้กับครู และใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) และการนิเทศการศึกษาในขั้นตอนการปฏิบัติของการใช้รูปแบบ

ที่อยู่อ้างอิง (URL) : <https://publish.vichakan.net/show/1335>

วันที่ดำเนินการเผยแพร่ : 1 กรกฎาคม 2568

พิมพ์ : วันที่ 4 มิถุนายน 2569 เวลา 18.59 น.